

D. M. M. Fırat'ın Anadolu halkının 1920'lerdeki değişimi bir travma olarak yaşantıladığını ileri sürerek, günümüzdeki sorunları bu travmanın bir türlü çözülmemiş olmasına bağlaması ortalığı ayaklandırdı. Bütün bu tartışmanın arasında ise galiba asıl önemli olan gözden kaçtı. O da Fırat'ın özellikle bir Amerikan gazetesine ve böylesi kritik bir dönemde, entelektüel düzeyi çok yüksek olan bir çözümleme yapmasıydı.

Fırat'ın demecinde söz ettiği travma kavramı psikanalizden alınmadır ve 1980'lerden sonra Amerikan dış politikasının etnik düşmanlıkları çözüm ona çözülmüş gibi yaparken aslında kışkırtmak için kullandığı en önemli stratejilerden biridir.

İlgi çekici bir şekilde etnik travma kavramını kurgulayan ve bir çözümleme aracı olarak kullanan ilk kişi Kıbrıslı bir Türk psikanalist olan Vamık Volkan'dır. Bireysel psikanaliz alanında gerçekten çok önemli ve başarılı bir hekim olan Volkan, doksanlı yıllar boyunca eski Amerikan Başkanı Carter'ın yönettiği Uluslararası Görüşmeler Ağına üye olarak çalışmış ve Amerikan hükümetlerine danışmanlık hizmeti vermiştir. Volkan'ın "seçilmiş travma" kavramı bu sayfadaki bilim yazısında ayrıntılarıyla verilmiştir.

Travma en yalın anlatımıyla örselenme anlamına gelir: Özellikle büyüme gelişme dönemlerinde olmak üzere ama hayatın her yaşında bireyin baş edebileceğinden çok daha büyük şiddette bir olaya maruz kalması durumunda, ruhunda çoğunu hatırlamadığı derin izler kalması ve olaydan sonraki hayatını bu izlerin belirlemesi anlamına gelir.

Freud'un psikanalitik kuramının temel yapı taşlarından biri travma kavramıdır. 1980'lerde ABD'de çok farklı bir şekilde yeniden popüler olmuştur. Çocukluk çağında daha çok yakın aile bireylerinin cinsel tacizlerine maruz kalan kişilerin erişkin yaşlardaki ruhsal sorunlarının bu cinsel taciz travmalarının bir yansıması olduğu hakkındaki yayınlar bir anda hipnoz, psikanaliz ve zorlayıcı görüşmeler yoluyla ruhsal sorunları olan kişilerdeki bu çocukluk tacizleri anılarının yeniden hatırlatılması uygulamaları başlamıştır. Dahası birçok kişi psikiyatr raporlarına dayanarak ana babaları dahil birçok kişiye, tedavi sırasında "hatırladıkları" bu cinsel taciz anılarını kanıt göstererek ceza ve tazminat davaları açmışlardır. Bu davalar sonucu çok sayıda kişi mahkûm olmuş ya da önemli miktarda tazminat cezalarına çarptırılmıştır.

1990'larda yine bir grup psikiyatr tedavi sırasında "hatırlanan" bu anıların çoğunun gerçekte olmadığını, kimi zaman hırslı ya da rant peşindeki psikiyatrların görüşme teknikleri aracılığıyla hastaların ruhsal dünyalarına gerçekte yaşamadıkları hatıraları "ektiklerini" öne sürmeye başlamıştır. Her şeye kadir google'a "false memories" anahtar sözcükleri yazılırsa bu sürecin tüm ayrıntılarına ulaşmak mümkündür.

Bu gün o dönemin en büyük zararının gerçekten çok ciddi bir sorun olan çocukluk dönemi cinsel tacizlerinin inandırıcılığını yitirmesi olduğu bilinmektedir. Artık psikiyatrların büyük bölümü bu tür anılardan söz eden hastalara tazminat peşinde bir dolandırıcı olmasın diye kuşkuyla yaklaşmaktadır.

Amerikan dış politikası tüm doksanlar boyunca etnik düşmanlıkları körüklerken Balkanlar, Kafkasya, Ortadoğu ve İsrail-Filistin çatışmalarında etnik travma kavramını stratejik bir araç olarak kullanmıştır.

Bugün Anadolu halkının 1920'lerde bir travmaya maruz kaldığını söylemek ve travmanın saldırganını Atatürk'te sembolize etmek, kendisini mazlum Anadolu halkının sözcüsü olarak

tanımlayan bir partinin politik strateji olarak bu tanıtı kullanmaya başlaması çok ilginçtir. Hem Anadolu'yu temsil iddiasında olacaksın hem de profesyonel Amerikan politikası güdeceksin. Travma eken fırtına biçer, çünkü geçmişin çözömlenmemiş acıları için Amerikan ilacı Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğı'da kanlı çatışmalar olarak uygulanmıştı. Şimdi, bugünün sorumlusu olarak "Kemalist travmayı" ruhlara ekmeye çalışmak, ucuz olduğunca tehlikeli ve bir o kadar da özentili bir stratejidir.